

CỘNG ĐỒNG CHÍNH TRỊ - AN NINH ASEAN (APSC) VÀ NHỮNG ĐÓNG GÓP CỦA VIỆT NAM

Lê Sĩ Hưng¹

TÓM TẮT

Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN (APSC) là một trong ba nhân tố cấu thành nên Cộng đồng ASEAN và là nhân tố có vai trò quan trọng, đặc biệt trong bối cảnh tình hình an ninh chính trị khu vực diễn biến phức tạp. ASEAN đang củng cố sự đoàn kết nâng cao vai trò trung tâm cũng như vị thế của ASEAN trong giải quyết các vấn đề an ninh khu vực và quốc tế. Là bộ phận gắn bó khăng khít và là một thành viên có trách nhiệm trong ASEAN hơn 20 năm qua, tương lai phát triển của Việt Nam sẽ tiếp tục gắn với ASEAN. Một cộng đồng ASEAN vững mạnh, liên kết chặt chẽ chính là ưu tiên và lợi ích mà Việt Nam theo đuổi.

Từ khóa: Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN và Việt Nam

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN (ASEAN Political-Security Community - APSC) là một trong ba nhân tố cấu thành nên Cộng đồng ASEAN, và là nhân tố được đề cập đầu tiên. Đề xuất ý tưởng về APSC được Indônêxia đưa ra tại Hội nghị các quan chức cao cấp ASEAN tháng 4/2003, nhằm tạo sự cân bằng giữa hợp tác chính trị - an ninh với hợp tác kinh tế trong ASEAN [7; tr.67].

Việc thiết lập APSC xuất phát từ nhu cầu hợp tác chính trị - an ninh của ASEAN trong bối cảnh tình hình quốc tế và khu vực những năm đầu thế kỉ XXI có nhiều thay đổi. Sau khủng hoảng tài chính tiền tệ Đông Nam Á trong những năm 1997-1998 nội bộ nhiều nước bất ổn, xu hướng li khai gia tăng, nguy cơ khủng bố lan rộng ở nhiều quốc gia Đông Nam Á, những vấn đề như buôn lậu vũ khí, ma túy, phụ nữ và trẻ em, bệnh tật, thiên tai, tranh chấp trên biển Đông... có khả năng bùng nổ và phát triển ở khu vực Đông Nam Á. Để đối phó với những vấn đề trên, ASEAN nhận thấy cần tăng cường hơn nữa sự phối hợp hành động giữa các nước trong khu vực, những hình thức hợp tác an ninh mà ASEAN đang tiến hành chưa đem lại hiệu quả như mong muốn [7; tr.68].

Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN là trụ cột có vai trò quan trọng, đặc biệt trong bối cảnh tình hình an ninh chính trị khu vực diễn biến phức tạp, nhất là căng thẳng trên biển Đông. ASEAN đang củng cố sự đoàn kết nâng cao vai trò trung tâm cũng như

¹ Giảng viên khoa Khoa học Xã hội, Trường Đại học Hồng Đức

vị thế của ASEAN trong giải quyết các vấn đề an ninh khu vực và quốc tế. Trong giai đoạn phát triển mới của ASEAN sau hơn 50 năm thành lập, Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN đang khẳng định là một trụ cột quan trọng đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của ASEAN về tăng cường hợp tác chính trị - an ninh, hướng tới mục tiêu để các quốc gia khu vực sống hòa bình trong một môi trường bình đẳng, dân chủ và hòa hợp. Là một thành viên tích cực của ASEAN, Việt Nam đang nỗ lực đóng góp cho tiến trình này. Là bộ phận gắn bó khăng khít, một thành viên có trách nhiệm trong ASEAN hơn 20 năm qua, tương lai phát triển của Việt Nam sẽ tiếp tục gắn với ASEAN. Một cộng đồng ASEAN vững mạnh, liên kết chặt chẽ chính là ưu tiên và lợi ích mà Việt Nam theo đuổi.

2. NỘI DUNG

2.1. Mục tiêu thành lập APSC

Mục đích thành lập APSC đã được thể hiện rõ trong tuyên bố Hòa hợp ASEAN II là để đưa hợp tác chính trị - an ninh của ASEAN lên bình diện cao hơn, tăng cường khả năng an ninh quốc gia và khu vực nhằm đối phó với chủ nghĩa khủng bố, tội phạm xuyên quốc gia và những thách thức an ninh khác. Tạo điều kiện cho ASEAN tiếp tục đóng vai trò lãnh đạo trong ARF, đảm bảo rằng các nước trong khu vực chung sống hòa bình với nhau, nhằm xây dựng ASEAN từ một Hiệp hội trở thành tổ chức hợp tác liên chính phủ với mức độ liên kết chặt chẽ hơn [9; tr.4].

APSC sẽ đề ra một hành lang cho hợp tác an ninh - chính trị trong ASEAN, tạo ra cơ chế giải quyết xung đột, làm tăng tính trách nhiệm và chia sẻ về an ninh giữa các nước thành viên, nhưng đồng thời không làm tổn hại đến chủ quyền, độc lập của mỗi nước, không thay thế cho chính sách an ninh quốc phòng của các nước thành viên [5; tr.91]. APSC chỉ là công cụ giúp củng cố an ninh quốc phòng của các quốc gia thành viên. APSC chú trọng đến những vấn đề an ninh phi truyền thống, nhưng không tạo ra khối liên minh quân sự hay một liên minh phòng thủ. Khi tham gia APSC các nước thành viên vẫn có thể có mối quan hệ hợp tác an ninh với các nước ngoài khu vực Đông Nam Á. Như vậy, có thể thấy tính chất của APSC là: *“Không phải là khối phòng thủ chung như Tổ chức Hiệp ước SEATO trước đây, cũng không phải là chính sách đối ngoại và an ninh chung như trong trường hợp của Liên minh châu Âu hiện nay, cách tiếp cận an ninh của ASEAN là cách tiếp cận an ninh toàn diện. ASC nỗ lực phấn đấu không chỉ để bảo đảm an ninh chính trị, quốc phòng mà cả lĩnh vực văn hóa, xã hội của các nước thành viên phù hợp với tầm nhìn ASEAN 2020... ASC là một cộng đồng mở cửa. Tuy nhiên tính chất “mở” của ASC khác với tính chất “mở” của ARF. Tính chất mở của ASC không bao gồm việc đưa các nước bên ngoài tham gia vào Cộng đồng như trong trường hợp ARF, mà được thể hiện thông qua tích cực gắn kết các nước bè bạn đối thoại của ASEAN để thúc đẩy hòa bình và ổn định trong khu vực”* [7; tr.70].

2.2. Nguyên tắc hoạt động của APSC

Nguyên tắc hoạt động của APSC đã được thể hiện rõ trong Tuyên bố hòa hợp ASEAN II, với những điểm cơ bản là APSC tuân thủ Hiến chương Liên Hợp Quốc, các nguyên tắc của luật pháp quốc tế, tôn trọng độc lập, chủ quyền, không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau, quyết định theo sự đồng thuận, giải quyết xung đột bằng con đường hòa bình.

Các nước ASEAN đã thống nhất các công cụ chính trị điều phối hoạt động của APSC là các văn bản hiện có như ZOPFAN, TAC, SEANWFZ, ARF và Hiến chương ASEAN, APSC thừa nhận nguyên tắc an ninh toàn diện, bền vững, cam kết xử lý các mặt chính trị, kinh tế, xã hội và văn hóa trong tiến trình xây dựng một Cộng đồng ASEAN. Đồng thời để giúp ASEAN có được sự ủng hộ của quốc tế trong việc thành lập APSC.

Hội nghị cấp cao ASEAN 10 diễn ra tại Viêng Chăn, Lào vào tháng 11-2004, đã tiếp tục khẳng định việc tăng cường hợp tác an ninh - chính trị trong khu vực là một trong những ưu tiên của ASEAN. Để thực hiện Tuyên bố Hòa hợp ASEAN II, các nhà lãnh đạo ASEAN đã thông qua chương trình hành động của APSC, kèm theo chương trình hành động các nhà lãnh đạo ASEAN cũng đưa ra 75 hoạt động cụ thể để xây dựng APSC, những hoạt động này được đưa ra theo xu hướng mở để kịp thời bổ sung trước những thay đổi nhanh chóng của tình hình khu vực và thế giới [4; tr.60-68].

2.3. Tiến trình thực hiện APSC

Việc triển khai chương trình hành động của APSC thuộc về Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao và Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN. Các phiên họp hàng năm của Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao và Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN có nhiệm vụ điều phối và tiến hành các hoạt động thuộc chương trình hành động của APSC, và báo cáo lên Hội nghị Cấp cao ASEAN. Tổng thư kí ASEAN có nhiệm vụ hỗ trợ chủ tịch ASEAN trong việc thực hiện tiến trình của APSC. Việc triển khai xây dựng APSC còn được tiến hành trên nhiều lĩnh vực khác nhau trong ASEAN và với các đối tác bên ngoài.

APSC là công cụ để giải quyết những vấn đề về an ninh nhằm mục đích duy trì hòa bình ổn định trong quan hệ giữa các nước ASEAN. Việc thiết lập APSC còn giúp duy trì, củng cố vai trò điều phối của ASEAN trong ARF. Xây dựng APSC phù hợp với tính chất đa dạng của các nước thành viên và đặc thù trong môi trường địa chiến lược Đông Nam Á, nơi các cường quốc chưa bao giờ ngừng tranh chấp ảnh hưởng, APSC không làm ảnh hưởng tới quyền lợi của Mỹ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, EU ở khu vực Đông Nam Á, mà còn giúp các nước lớn không phải bận tâm nhiều đến nghĩa vụ đồng minh đối với các nước ở Đông Nam Á [7; tr.72].

Việc xây dựng APSC sẽ đề ra một hành lang cho hợp tác chính trị - an ninh trong ASEAN, tạo ra cơ chế giải quyết xung đột giữa các nước thành viên. Thông qua việc xây dựng APSC, ASEAN hi vọng có thể tận dụng được cơ chế giải quyết các vấn đề trong quan hệ giữa các nước thành viên, vốn đã có sẵn mà chưa bao giờ được sử dụng, như Hội đồng tối cao, Bộ ba ASEAN. Việc sử dụng những cơ chế đó sẽ tạo ra thói quen người Đông Nam Á giải quyết những vấn đề của Đông Nam Á theo cách thức của Đông Nam Á [5; tr.134-135].

APSC tạo ra cơ chế giải quyết xung đột, làm tăng tính trách nhiệm và chia sẻ về an ninh giữa các nước thành viên, nhưng không thay thế cho chính sách an ninh quốc phòng của các nước thành viên. Do mục đích chủ yếu được nhằm vào giải quyết các tranh chấp và xung đột trong quan hệ giữa các nước thành viên, APSC không có khả năng giúp các nước thành viên ASEAN đối phó với các vấn đề chính trị và an ninh trong nước và đối phó với những thách thức an ninh từ bên ngoài. Về thực chất, APSC chỉ có khả năng đảm bảo quan hệ hòa bình và ổn định giữa các nước ASEAN với nhau, tạo điều kiện cho họ yên tâm về các nước láng giềng trong cùng Hiệp hội.

Kể từ khi kế hoạch hành động APSC và Chương trình hành động Viên Chăn (VAP) được thông qua năm 2004 đến nay, ASEAN đã tích cực triển khai nhiều hoạt động/dự án cụ thể hướng tới mục tiêu xây dựng APSC. ASEAN đã xác định 5 kênh chính chịu trách nhiệm triển khai các hoạt động thực hiện ASC gồm: Kênh Bộ trưởng Ngoại giao, Bộ trưởng Quốc phòng, Bộ trưởng Tư pháp, Bộ trưởng phòng chống Tội phạm xuyên quốc gia và ARF. Theo sáng kiến của Tổng thư ký ASEAN, Hội nghị điều phối triển khai Kế hoạch hành động xây dựng Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN đã được tổ chức hàng năm, gồm đại diện các cơ quan chuyên ngành của ASEAN liên quan tới việc thực hiện Kế hoạch hành động APSC để kiểm điểm và bàn phương hướng thúc đẩy thực hiện APSC. Cộng đồng Chính trị - An ninh ASEAN chính thức được thiết lập ngày 31/12/2015, cùng với việc thiết lập Cộng đồng ASEAN (AC).

Ngay sau khi Cộng đồng ASEAN được thành lập, liên tiếp các hội nghị thượng đỉnh đặc biệt giữa ASEAN với một số đối tác đối thoại lớn được tổ chức như Mỹ (tháng 2/2016) hay Nga (tháng 5/2016) chẳng những cho thấy tầm quan trọng của ASEAN ngày càng lớn, mà còn mở ra cơ hội để ASEAN tập hợp lực lượng đa dạng và rộng lớn hơn trong các cơ chế chính trị - an ninh khu vực mà ASEAN giữ vai trò chủ đạo. Không dừng ở đó, Cộng đồng ASEAN còn thể hiện tiếng nói mạnh mẽ và có trách nhiệm hơn trong nhiều vấn đề chung của quốc tế, như chống khủng bố, ứng phó biến đổi khí hậu... Những kết quả của gần 2 năm sau khi APSC được thành lập khiến vị thế và uy tín của ASEAN ngày càng được nâng cao, vai trò trung tâm của ASEAN trong các vấn đề chính trị - an ninh khu vực tiếp tục được khẳng định, tạo cơ hội để ASEAN điều chỉnh mối quan hệ với các đối tác lớn [8].

Tuy nhiên, việc triển khai APSC vẫn gặp nhiều khó khăn bởi nhiều nguyên nhân, việc 10 nước ASEAN với những sự khác biệt về thể chế chính trị, pháp luật, tôn giáo, sắc tộc, văn hóa, trình độ phát triển... cũng dẫn tới những khác biệt về nhận thức và ứng xử. Điều này khiến việc gắn kết và đồng nhất chính sách an ninh - chính trị của các nước không hề dễ dàng. Các chuẩn mực chưa vững chắc, thiếu sức mạnh nội lực khiến nội bộ ASEAN dễ bị phân hóa, phần nào thách thức vai trò trung tâm của ASEAN trong khu vực, bởi vai trò này không thể được duy trì nếu không có sự đoàn kết và thống nhất. Các lợi ích đan xen có thể là yếu tố tích cực khi các bên muốn hướng tới mục tiêu chung, song cũng là trở lực không nhỏ ngăn cản các nước ASEAN tìm được tiếng nói chung trong các vấn đề quan trọng. Việc các nước lớn đang không ngừng tăng cường sự hiện diện, tranh giành lợi ích, ảnh hưởng chiến lược của mình ở khu vực Đông Nam Á cũng tác động đáng kể tới các khía cạnh an ninh chính trị của ASEAN [6].

Trong bối cảnh tình hình chính trị - an ninh khu vực ngày càng có những diễn biến phức tạp, khó lường, tạo ra nhiều thách thức “xuyên biên giới” không dễ đối phó, vấn đề hòa bình, ổn định và an ninh hàng hải là ưu tiên của ASEAN trong năm 2017. Điều đó đòi hỏi Cộng đồng ASEAN phải hoàn thiện hơn nữa APSC để trụ cột này trở thành nơi các nước thể hiện trách nhiệm tập thể cùng hợp tác đối phó với những thách thức, bảo đảm môi trường an ninh - chính trị ổn định vì sự phát triển và thịnh vượng của khu vực.

2.4. Định hướng tham gia và đóng góp của Việt Nam

2.4.1. Định hướng tham gia của Việt Nam

Việt Nam tham gia APSC nhằm bảo vệ và phục vụ lợi ích quốc gia, tạo môi trường thuận lợi cho an ninh và phát triển đất nước, làm chỗ dựa để mở rộng quan hệ với bên ngoài và hội nhập quốc tế.

Do đặc điểm địa - chính trị của Việt Nam, sự tác động của APSC sẽ lớn hơn các nước trong khu vực. Việt Nam có nhiều hải cảng nước sâu, các đảo nổi ở khu vực tranh chấp biển Đông với tiềm năng dầu khí rất lớn, lại nằm trên các trục giao thông huyết mạch của nền kinh tế khu vực và quốc tế, nơi có sự đan xen các thời cơ, thách thức của thời đại nên rất nhạy cảm với sự gia tăng cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn, trước hết là Mỹ, Trung Quốc, sau đó là Nhật Bản, Nga, Ấn Độ. Hiện tại, vấn đề tranh chấp chủ quyền biển Đông đang đặt ra nhiều thách thức cho Việt Nam hơn các nước ASEAN khác. Sự thành công hay thất bại của APSC sẽ tác động lớn đến chủ quyền, an ninh quốc gia và phát triển kinh tế của Việt Nam [3; tr.190-192].

APSC sẽ tạo điều kiện và tạo thế cho Việt Nam mở rộng và tăng cường quan hệ đối tác với bên ngoài ASEAN, nhất là với các nước lớn giúp Việt Nam tích lũy thêm kinh nghiệm để tham gia có hiệu quả vào các khuôn khổ hợp tác liên khu vực rộng

lớn như ASEAN + 3, EAS, APEC, ASEM, WTO... quá đó góp phần nâng cao vị thế của Việt Nam.

Trong quá trình thiết lập APSC, Việt Nam cần chủ động tham gia và chọn lọc các lĩnh vực phù hợp, nhằm thúc đẩy môi trường hòa bình và an ninh khu vực thuận lợi cho sự phát triển của ta. Đối với các vấn đề nhạy cảm (Lập cơ chế nhân quyền khu vực, lập Quốc hội chung ASEAN, lực lượng giữ gìn hòa bình ASEAN...). Việt Nam nên chủ động tham gia từng bước trên cơ sở chủ trương chung, khả năng điều kiện của Việt Nam để tác động theo xu hướng phù hợp với lợi ích của ta. Linh hoạt xử lý các vấn đề liên quan, tránh gây bất lợi cho an ninh và quan hệ đối ngoại của ta [7; tr.191]. Việt Nam cần nghiên cứu kỹ mô hình phát triển của AC, từ đó chủ động đề ra sáng kiến, biện pháp phù hợp thực hiện các thỏa thuận đã kí kết, như kế hoạch hành động APSC, Chương trình hành động Viêng Chăn.

Trong quá trình thiết lập APSC, Việt Nam cần tích cực tham gia các hoạt động hợp tác quốc phòng, an ninh trong khuôn khổ ASEAN, nhất là cơ chế ADMM, trên cơ sở phù hợp với chính sách quốc phòng an ninh của ta, cũng như với bản chất và các nguyên tắc của Hiệp hội: không biến ASEAN thành liên minh quân sự hay khối phòng thủ chung.

Trong khuôn khổ xây dựng APSC, triển khai DOC, thúc đẩy TAC, ASENFWZ, chống khủng bố và các tội phạm xuyên quốc gia, Việt Nam cần lồng ghép các nội dung, vấn đề có liên quan trực tiếp đến chủ quyền, an ninh quốc gia cũng như lợi ích trước mắt và lâu dài của Việt Nam. Việt Nam cần tích cực tham gia không chỉ về các vấn đề an ninh phi truyền thống mà cần chủ động thúc đẩy hợp tác và đối thoại về an ninh truyền thống, trong đó an ninh quốc phòng, trước hết là trong nội bộ ASEAN, kể cả đề xuất và tiến hành các cuộc tập trận chung [3; tr.192].

Việt Nam nên tham gia tích cực vào các thể chế song phương và đa phương trong việc bảo đảm an ninh hàng hải. Trước mắt, nên chủ động đề xuất với các đối tác trong ASEAN tuân tra, kể cả tập trận chung trên biển, vùng giáp ranh để tăng cường hiểu biết lẫn nhau và tạo tiền đề thuận lợi thuận lợi cho việc soạn thảo và thông qua bộ quy tắc ứng xử biển Đông. Đồng thời linh hoạt trong hợp tác với các nước lớn ngoài khu vực như Mỹ, Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, Ấn Độ để họ chia sẻ quyền lợi và trách nhiệm trong việc duy trì hòa bình, cùng khai thác trên biển.

Đối với vấn đề biển Đông, Việt Nam cần tiếp tục kiên trì lập trường, nguyên tắc tranh thủ sự ủng hộ của các nước, phối hợp chặt chẽ với ASEAN có yếu sách chủ quyền. Việt Nam cần tích cực thúc đẩy việc thực hiện Tuyên bố của các bên về cách ứng xử ở biển Đông (DOC), hướng tới thông qua Bộ luật ứng xử ở biển Đông (COC). Trong bất kì hoàn cảnh nào cũng không được nhượng bộ hay lãng quên vấn đề chủ quyền biển đảo Hoàng Sa và Trường Sa. Việt Nam cần tích cực vận động không chỉ

trong ASEAN và cả các nước bên ngoài ASEAN, nhất là các nước lớn có lợi ích ở biển Đông ủng hộ ta đấu tranh không chỉ giữ nguyên hiện trạng và cùng khai thác, mà tiến tới lấy lại các đảo đã mất bằng con đường hòa bình.

Việt Nam cần chủ động tham gia các tiến trình ASEAN +3, ASEAN + 1, ARF. Tuy nhiên, cũng nên xác định tham gia vào các tiến trình hợp tác đa phương này chỉ là phương tiện để xây dựng AC nói chung và APSC nói riêng. Việt Nam cần đóng góp giữ vai trò chủ động của ASEAN trong các tiến trình hợp tác và diễn đàn do ASEAN lập ra như ASEAN +3, ASEAN + 1, ARF.

Tích cực, chủ động tham gia APSC và trong việc mở rộng APSC với các nước lớn. Với ASEAN, các đối tác bên ngoài, nhất là các nước lớn với mức độ khác nhau đều coi trọng và tranh thủ về quan hệ song phương lẫn đa phương, đồng thời cũng thường tìm cách phân hóa, gây sức ép trên một số vấn đề có lợi ích chiến lược, nhằm phục vụ cho lợi ích khu vực và tranh giành ảnh hưởng với nhau.

APSC sẽ tạo điều kiện cho Việt Nam thể hiện mình là một quốc gia có khả năng dẫn dắt hợp tác Đông Nam Á phát triển và đóng vai trò quan trọng trong hợp tác Đông Á và Thái Bình Dương.

2.4.2. Đóng góp của Việt Nam trong APSC

Việt Nam coi các mối quan hệ toàn diện với ASEAN là mục tiêu chiến lược và lâu dài. Việt Nam luôn ủng hộ những sáng kiến hợp tác an ninh khu vực như Tuyên bố ZOPFAN, SEANWFZ, ARF và APSC. Đối với Việt Nam, các hình thức hợp tác an ninh đa phương trên góp phần tạo thêm thế và lực cho củng cố an ninh quốc gia, giải quyết hòa bình các tranh chấp, nhất là tranh chấp ở biển Đông, giảm bớt sức ép tiêu cực từ bên ngoài, đồng thời góp phần giải quyết tốt hơn những vấn đề an ninh phi truyền thống. Việt Nam luôn coi trọng và ủng hộ hợp tác an ninh trong ASEAN nhằm xây dựng một Đông Nam Á hòa bình, ổn định và chủ trương giải quyết các điểm có nguy cơ bùng nổ xung đột trong khu vực thông qua hợp tác, đối thoại, thương lượng hòa bình, không sử dụng vũ lực hay đe dọa vũ lực [1; tr.16].

Việt Nam đã tích cực chủ động trong việc đóng góp nội dung cho Tuyên bố Bali II và dự thảo Cộng đồng An ninh ASEAN. Việt Nam và một số nước ASEAN đã đưa ra cách tiếp cận an ninh toàn diện và đề cao quyền quốc gia dân tộc. Việt Nam cho rằng, sự ổn định chính trị, xã hội, tăng trưởng kinh tế, thu hẹp khoảng cách phát triển, xóa đói giảm nghèo là nền tảng cơ sở đảm bảo cho sự phát triển của Cộng đồng ASEAN nói chung và Cộng đồng Chính trị - An ninh nói riêng.

Cùng các nước thành viên “chèo lái” con thuyền ASEAN đi đúng hướng là đóng góp lớn nhất của Việt Nam. Việt Nam đã chủ động đề xuất và thúc đẩy ASEAN xây dựng nhiều quyết sách, định hướng cho hợp tác ASEAN và giữa ASEAN với các đối

tác nhằm tăng cường đối thoại, xây dựng lòng tin, tạo sức mạnh chung để cùng nhau ứng phó với những thách thức, nhất là các thách thức an ninh phi truyền thống, bảo vệ an ninh, hòa bình cho khu vực và quốc tế.

Đặc biệt, với quyết tâm: “*Hướng tới Cộng đồng ASEAN từ tầm nhìn đến hành động*”, trong vai trò Chủ tịch ASEAN năm 2010, Việt Nam đã chủ trì bàn bạc với ASEAN và tham vấn các đối tác, thúc đẩy đồng thuận mở rộng Hội nghị Cấp cao Đông Á (EAS) để Nga và Mỹ tham gia; đồng thời khởi xướng và chủ trì thành công Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng các nước ASEAN mở rộng lần thứ nhất. Với sự đồng thuận của 18 quốc gia thành viên trong việc triển khai hoạt động 6 nhóm chuyên gia trên 6 lĩnh vực ưu tiên hợp tác, như: An ninh biển, Hỗ trợ nhân đạo và cứu trợ thảm họa, Quân y, Chống khủng bố, Giữ gìn hòa bình và Hành động Mìn nhân đạo, Việt Nam đã cùng các nước thành viên ASEAN định hình, tạo đường ray và động lực cho “con tàu” vận hành phù hợp với lợi ích an ninh và hợp tác khu vực, mở ra một kênh đối thoại và hợp tác quốc phòng đa phương, hiệu quả và thực chất nhất hiện nay tại khu vực.

Với vai trò của mình, Việt Nam sẽ chuyển mạnh từ tư duy “tham gia tích cực” sang “chủ động đóng góp” xây dựng, định hình luật chơi chung, góp phần quan trọng vào việc duy trì, bảo đảm hòa bình, an ninh, ổn định ở khu vực và trên thế giới. Việt Nam tích cực cùng các nước bàn bạc và tìm kiếm các hình thái, bước đi phù hợp xây dựng cộng đồng này, Việt Nam đã có những đóng góp cụ thể, chương trình hành động APSC đã chấp nhận quan điểm an ninh toàn diện do Việt Nam đề xuất. Việt Nam đã vận động nhiều nước khác đề cao chủ quyền quốc gia, đưa vào văn kiện APSC những cụm từ hoặc tuyên bố mạnh mẽ như các nước ASEAN không để lãnh thổ của mình được phép sử dụng vào mục đích chống phá các nước khác, cũng không cho phép can thiệp quân sự từ bên ngoài vào dưới bất kì hình thức nào. Đây là một trong những tuyên bố mạnh mẽ nhất của ASEAN từ trước tới nay về chính trị - an ninh.

Trong quá trình hội nhập và liên kết ASEAN, Việt Nam cần phát huy tối đa nội lực, nâng cao hiệu quả hợp tác quốc tế, đảm bảo độc lập, tự chủ và định hướng xã hội chủ nghĩa, bảo vệ lợi ích dân tộc và an ninh quốc gia, giữ vững bản sắc văn hóa dân tộc. Đó chính là những nguyên tắc cơ bản, quyết định thành công của quá trình hội nhập, nâng cao vị thế của Việt Nam trong khu vực và trên trường quốc tế [2; tr.307-316].

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Văn Hà (Chủ biên) (2013), *Hiện thực hoá cộng đồng kinh tế ASEAN và tác động đến Việt Nam*, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Huy Hoàng (Chủ biên) (2013), *Đánh giá thực hiện cam kết xây dựng Cộng đồng ASEAN*, Nxb. Từ điển Bách Khoa, Hà Nội.

- [3] Lê Sĩ Hưng (2010), *Hợp tác an ninh trong ASEAN*, Luận án Tiến sĩ Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- [4] Trần Khánh (chủ nhiệm) (2008), *Cộng đồng an ninh ASEAN (ASC): Nội dung, lộ trình, triển vọng và tác động*, đề tài nhánh của đề tài cấp Bộ “Cộng đồng ASEAN: Cơ sở hình thành, triển vọng và phản ứng chính sách của các nước trong khu vực”, Viện Nghiên cứu Đông Nam Á, Viện Khoa học Xã hội Việt Nam.
- [5] Lê Bộ Lĩnh (2008) (Chủ nhiệm đề tài cấp Bộ), *Cơ sở hình thành, triển vọng của Cộng đồng ASEAN và tác động đối với Việt Nam*, Viện Nghiên cứu Đông Nam Á, Viện khoa học Xã hội Việt Nam.
- [6] Phạm Bình Minh (2015), *Cộng đồng ASEAN và dấu ấn đóng góp của Việt Nam*, <http://dantri.com.vn/chinh-tri/cong-dong-asean-va-dau-an-dong-gop-cua-viet-nam-20151201085354233.htm>
- [7] Nguyễn Thu Mỹ (2005), *Cộng đồng an ninh ASEAN từ ý tưởng đến hiện thực*, Kỷ yếu hội thảo *Cộng đồng ASEAN từ ý tưởng đến hiện thực*, Khoa Đông Nam Á học, Đại học Mở bán công TP. Hồ Chí Minh phát hành nội bộ, Tr. 67-73.
- [8] Vũ Tấn (2015), *Cộng đồng chính trị - an ninh: Trụ cột quan trọng của Cộng đồng các nước Đông Nam Á*, <http://dangcongsan.vn/su-kien-binh-luan/cong-dong-chinh-tri-an-ninh-tru-cot-quan-trong-cua-cong-dong-cac-nuoc-dong-nam-a-60563.html>
- [9] Tuyên bố về sự hoà hợp ASEAN II (1987) (Tuyên bố Bali II).

ASEAN POLITICAL AND SECURITY COMMUNITY (APSC) AND CONTRIBUTIONS OF VIETNAM

Le Si Hung

ABSTRACT

ASEAN Political-Security Community (APSC) is one of the three components that make up the ASEAN Community and plays an important role, particularly in the current complex political situation. ASEAN has been consolidating its unity and improving its central role as well as ASEAN's position in dealing with regional and international security issues. As a responsible member of ASEAN for over 20 years, Vietnam's developing future is closely linked to ASEAN. A strong cohesive ASEAN community with sustainable cooperation is the priority and benefit that Vietnam has been pursuing.

Keywords: ASEAN Political - Security Community and Vietnam.